

být zdrojem povědomí o životě druhé skupiny a zároveň obohacím, jež si mohou vzájemně předat pouze příslušníci těchto generací. Mladší generace zde získává nezkrácené informace o stáří, a tím si vytváří postoj k seniorům ve společnosti i k vlastnímu stárnutí. Seniorům přináší mezigenerační programy nové sociální kontakty, mohou poskytovat pocit užitečnosti a smysluplnosti skrze interakce s mladou generací, novými hodnotami a vývojem, který příslušníci této generace představují. Tyto kanály pak vedou k obecnému posílení kvality života ve stáří a well-being, včetně zmírňování rizika depresivních symptomů.

Teorie „spojenectví generační propasti“ (generation-gap allies; Kalish, 1969) staví na hypotéze, že nejmladší a nejstarší generace jsou si navzájem významnými spojenci, jelikož je spojují podobné problémy a statusové role v rámci společnosti, jako je ekonomická neaktivita, závislost na střední generaci a touha vymanit se z této závislosti. Alternativní hypotézy naopak varují před mezigeneračními konflikty, které mohou vznikat například kvůli neshodám v zastávaných hodnotách či kvůli ekonomické situaci (srov. Vidovičová, 2008, s. 130). Na základě výše citovaných dat z výzkumů postojů v různých populacích lze nalézt podpůrná tvrzení pro oba dva pohledy. Proto jsme i v tomto přehledu zdůraznili, že mezigenerační programy mají i svá rizika, která nelze opomíjet. Řada z nich je však známa, je proto možné je předem zvažovat a v rámci přípravy realizace preventivně učinit kroky k jejich eliminaci či alespoň zmírnění v rámci respektu k základním etickým zásadám psycho-sociální intervence, jakou mezigenerační programy bezpochyby jsou.

LITERATURA

- Aday, R. H., McDuffie, W., & Sims, C. R. (1993). Impact of an intergenerational program on black adolescent's attitudes toward the elderly. *Educational Gerontology, 19*(7), 663-673.
- Allport, G. W. (2004). *O povaze předsudků*. Praha: Prostor.
- Aylaz, R., Aktürk, Ü., Erci, B., Öztürk, H., & Aslan, H. (2012). Relationship between depression and loneliness in elderly and examination of influential factors. *Archives of Gerontology and Geriatrics, 55*(3), 548-554.
- Bahboub, R. (2011). Základní etické principy psychologického výzkumu. In P. Weiss (Ed.), *Etické otázky v psychologii* (s. 141-148). Praha: Portál.
- Beam, M., Chen, C., & Greenberger, E. (2002). The nature of adolescents' relationship with their „very important“ nonparental adults. *American Journal of Community Psychology, 30*(2), 305-325.
- Biggs, S., & Lowenstein, A. (2011). *Generational intelligence: A critical approach to age relations*. London: Routledge.
- Blunk, E., & Williams, S. (1997). The effects of curriculum on preschool children's perceptions of the elderly. *Educational Gerontology, 23*(3), 233-241.

- Corsten, M. (2007). Čas generací. *Sociální studia*, 1-2, 45-66.
- Cummings, S., Williams, M., & Ellis, R. (2003). Impact of an intergenerational program on 4th graders' attitudes toward elders and school behaviors. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 6(3), 91-107.
- Čevela, R., Kalvach, Z., & Čeledová, L. (2012). *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada.
- Dytrych, Z., & Matějček, Z. (1997). *Radosti a strasti prarodičů aneb Když máme vnoučata*. Praha: Grada.
- Eheart, B. K., & Hopping, D. (2001). Generations of hope. *Children and Youth Services Review*, 23(9), 675-682.
- Gilbert, C., & Ricketts, K. (2008). Children's attitudes toward older adults and aging: A synthesis of research. *Educational Gerontology*, 34(7), 570-586.
- Haškovcová, H. (2010). *Fenomén stáří*. (2. vyd.) Praha: Havlíček Brain Team.
- Hagestad, G., & Uhlenberg, P. (2005). The social separation of Old and Young. The root of ageism. *Journal of Social Issues*, 61(2), 343-360.
- Hatton-Yeo, A., & Ohsako, T. (2000). *Intergenerational programmes: Public policy and research implications; an international perspective*. Hamburg: UIE / Beth Johnson Foundation.
- Hausarová-Schönerová, I. (1996). *Děti potřebují prarodiče*. Praha: Portál.
- Herrmann, D., Sipsas-Herrmann, A., Stafford, M., & Herrmann, N. (2005). Benefits and risks of intergenerational program participation by senior citizens. *Educational Gerontology*, 31(2), 123-138.
- Hernandez, C., & Gonzales, M. (2008). Effects of intergenerational interaction on aging. *Educational Gerontology*, 34, 292-305.
- Hestia (2015). *Program 3G - Tři generace*. Dostupné z www.hestia.cz/cs-CZ/co-delame/program-3-g-tri-generace
- Hindson, J., & Burnell, J. (2012). *Nature for care*. Veldwerk Nederland.
- Chaloupky o.p.s. (2014). *Chaloupky*. Dostupné z www.chaloupky.cz/cs/1-realizovane-projekty-nature-for-care-care-for-nature.html
- Chamberlain, V., Fetterman, E., & Maher, M. (1994). Innovation in elder and child care: An intergenerational experience. *Educational Gerontology*, 20(2), 193-204.
- Chorn Dunham, C., & Casadonte, D. (2009). Children's attitudes and classroom interaction in an intergenerational education program. *Educational Gerontology*, 35(5), 453-464.
- Chudacoff, H. P. (1989). *How old are you? Age consciousness in American culture*. Princeton University Press.
- Kalish, R. (1969). The old and new as generation gap allies. *The Gerontologist*, 19(4), 83-89.
- Kaplan, M., & Larkin, E. (2003). Launching intergenerational programs in early childhood settings: A comparison of explicit intervention with an emergent approach. *Early Childhood Education Journal*, 31(3), 157-163.
- King, V., & Elder, G. H. Jr. (1997). The legacy of grandparenting: Childhood experiences with grandparents and current involvement with grandchildren. *Journal of Marriage and the Family*, 59, 848-859.

- Maltéžská pomoc (2014). *Jak můžete pomoci*. Dostupné z www.maltezskapomoc.cz/jak-muzete-pomoci/
- Meshel, D., & McGlynn, R. (2004). Intergenerational contact, attitudes, and stereotypes of adolescents and older people. *Educational Gerontology, 30*(6), 457–479.
- Morrow-Howell, N., McCrary, S., Gonzales, E., McBride, H., & Blinne, W. (2008). *Experience corps: Benefits of volunteering*. Center for social development.
- Newman, S., Faux, R., & Larimer, B. (1997). Children's view on aging: Their attitudes and values. *The Gerontologist, 37*(3), 412–417.
- Newman, S., Karip, E., & Faux, R. B. (1995). Everyday memory function of older adults: The impact of intergenerational school volunteer programs. *Educational Gerontology, 21*(6), 569–580.
- Ondrušová, J. (2011). *Stáří a smysl života*. Praha: Karolinum.
- Palmore, E. (1999). *Ageism: negative and positive*. (2nd ed.) New York: Springer.
- Pinquart, M., Wenzel, S., & Sørensen, S. (2000). Changes in attitudes among children and elderly adults in intergenerational group work. *Educational Gerontology, 26*(6), 523–540.
- Rabušicová, M., Kamanová, L., & Pevná, K. (2010). Čas a věk hraje roli: Tři generace v kurzech. *Studia paedagogica, 15*(1), 125–146.
- Rabušicová, M., Klusáčková, M., & Kamanová, L. (2009). Mezigenerační učení v rámci programů a kurzů neformálního vzdělávání pro děti, rodiče a prarodiče. *Studia paedagogica, 14*(2), 131–154.
- Ron, P., & Rovner, M. (2014). The relationship between self-esteem, sense of mastery and humor as personal resources and crisis-coping strategies in three generations. *Advances in Aging Research, 3*, 160–171.
- Seefeldt, C. (1987). The effects of preschoolers' visits to a nursing home [Abstract]. *The Gerontologist, 27*(2), 228–232.
- Shipman, M. (1996). Intergenerational programming from instrumental action to social imperative and a vision of a civic society. *Leisure Information Network: Powering Knowledge Exchange in Parks, Recreation and Active Living* [online]. Dostupné z www.lin.ca/sites/default/files/attachments/RQ09.pdf
- Schwalbach, E., & Kiernan, S. (2002). Effects of an intergenerational friendly visit program on the attitudes of fourth graders toward elders. *Educational Gerontology, 28*(3), 175–187.
- Schwartz, L. K., & Simmons, J. P. (2001). Contact quality and attitudes toward the elderly. *Educational Gerontology, 27*(2), 127–137.
- Souralová, A. (2012). Vietnamské rodiny a jejich české chůvy: Vzájemná závislost v péči o děti. *Sociální studia, 9*(3), 31–50.
- Steinová, D. (2012). *Aktivní stáří*. Dostupné z www.aktivnistari.eu/57-experimentalni-univerzita-pro-prarodice-a-vnoucata
- Szinovacz, M. E. (1998). Research on grandparenting: Needed refinements in concepts, theories, and methods. In M. E. Szinovacz (Ed.), *Handbook on grandparenthood* (s. 257–288). Westport: Greenwood Press.
- Šulová, L. (2010). *Raný psychický vývoj dítěte*. (2. vyd.) Praha: Karolinum.

- Tsai, F., Motamed, S., & Rougemont, A. (2013). The protective effect of taking care of grandchildren on elders' mental health? Associations between changing patterns of intergenerational exchanges and the reduction of elders' loneliness and depression between 1993 and 2007 in Taiwan. *BMC Public Health*, 13(1), 567-575.
- Vidovičová, L. (2008). *Stárnutí, věk a diskriminace - nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita.
- Vidovičová, L. (2014). Potřeba nové konceptualizace rodinné politiky s ohledem na stárnutí společnosti. *Fórum sociální politiky*, 8(2), 2-9.
- Wittig, M., & Grant-Thompson, S. (1998). The utility of Allport's conditions of intergroup contact for predicting perceptions of improved racial attitudes and beliefs. *Journal of Social Issues*, 54(4), 795-812.
- Xu, L., & Chi, I. (2011). Life satisfaction among rural Chinese grandparents: the roles of intergenerational family relationship and support exchange with grandchildren. *International Journal of Social Welfare* [online], 20, 148-159.
- Žumárová, M. (2012). Postoje současné české mládeže k seniorům. In B. Balogová (Ed.), *Medzigeneračné mosty - vstupujeme do roka medzigeneračnej solidarity: Zborník príspevkov z konferencie s medzinárodnou účasťou 10. 11. 2011 v Prešove* (s. 63-72). Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.

Kapitola byla podpořena granty MZ ČR - RVO (PCP, 00023752) a GAČR č. P404/13-34958S Přetížená role: prarodiče v době aktivního stárnutí.